

ชื่อวิทยานิพนธ์

การพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้สุขภาพทางเพศและอนามัย
การเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่นไทยตอนต้น

ผู้เขียน

นางปรีชกมล รัชกุล

ปริญญา

พยาบาลศาสตรคุณวุฒิบัณฑิต

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วารุณี ฟองแก้ว	ประธานกรรมการ
Professor Dr. Marjorie A. Muecke	กรรมการ
อาจารย์ ดร. ยูวรงค์ จันทรวิจิตร	กรรมการ

บทคัดย่อ

สุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์เป็นเรื่องที่ควรให้ความสนใจทุกช่วงวัย โดยเฉพาะวัยรุ่นตอนต้นเป็นวัยที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นวัยที่มีการเริ่มต้นของพัฒนาการทางเพศ การส่งเสริมสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์โดยการสอนเพศศึกษานั้นเป็นการสร้างความเข้าใจและสร้างเสริมศักยภาพที่สำคัญที่จะทำให้วัยรุ่นสามารถดูแลสุขภาพทางเพศของตนเองและป้องกันตนเองได้ การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีลักษณะของการปลดปล่อยจากความคิดที่ถูกพันธนาการ การสร้างความร่วมมือและการสร้างเสริมพลังอำนาจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้เรื่องสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่นไทยตอนต้น กลุ่มผู้เข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยบุคคล 4 กลุ่ม คือ 1) วัยรุ่นอายุระหว่าง 10-14 ปีจากโรงเรียนที่มีบริบทต่างกัน 4 แห่ง จำนวน 108 คน บิดา/มารดา ผู้ปกครองจำนวน 30 คนและครูจำนวน 25 คน 2) แกนนำเยาวชนที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพจำนวน 10 คน 3) วัยรุ่นอายุ 10-14 ปีที่รับ การอบรมในโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นซึ่งมาจากโรงเรียน 10 แห่งจำนวน 111 คน และ 4) ตัวแทนวัยรุ่นตอนต้น บิดา/มารดา ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหารสถานศึกษา สื่อมวลชน และผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรทั้งภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนจำนวน 50 คน กระบวนการพัฒนาโปรแกรมประกอบด้วย 8 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างพันธมิตรผู้ร่วมกัน 2) การประเมินความต้องการโดยเน้นการใช้กระบวนการกลุ่มสะท้อนคิด 3) การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล 4) การสะท้อนข้อมูล 5) การเตรียมวิทยากร 6) การใช้โปรแกรมโดยการจัดค่ายพัฒนาศักยภาพ 7) การประเมินโปรแกรม และ 8) การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการในการวิพากษ์โปรแกรมและการสร้างความสนับสนุนระดับนโยบาย

ผลการศึกษาพบว่าโปรแกรมการให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ตามความต้องการนั้นประกอบด้วย 4 หัวข้อหลัก คือ 1) มนุษย์และพัฒนาการทางเพศ ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและจิตสังคม 2) สัมพันธภาพ ประกอบด้วย สัมพันธภาพกับเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ และ ความรัก ความใคร่รวมทั้งความรับผิดชอบ 3) สุขภาพทางเพศ สิทธิทางเพศ และการเจริญพันธุ์ ประกอบด้วย การดูแลสุขภาพอนามัยทางเพศ อารมณ์ทางเพศและการควบคุม วัณโรคใหม่ พฤติกรรมและค่านิยมทางเพศในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สิทธิทางเพศและการเจริญพันธุ์ และ 4) เพศสภาพ ประกอบด้วย บทบาททางเพศ

ภายหลังจากการเข้าร่วมในการทดลองใช้โปรแกรม พบว่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้และทัศนคติในเรื่องเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จากการสะท้อนของกลุ่มผู้เข้าร่วมการอบรมพบว่าวัยรุ่นตอนต้นไม่เคยเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาบางอย่างในโปรแกรม สิ่งที่ได้เรียนรู้จากโปรแกรมตรงกับความต้องการและสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ทั้งสามารถปรับเปลี่ยนค่านิยมเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ประเด็นสำคัญที่ได้จากเวทีวิพากษ์พบว่าการสอนเพศศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมากสำหรับวัยรุ่นตอนต้น สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องนำไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการใช้ประโยชน์จากโปรแกรมที่สร้างขึ้นซึ่งมีเนื้อหาตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ การบูรณาการในโรงเรียนอย่างเป็นทางการแบบเป็นหุ้นส่วนระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ และการสร้างความเคลื่อนไหวในระดับนโยบายเกี่ยวกับการสอนเพศศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title Development of a Sexual and Reproductive Health Education Program for Thai Early Adolescents

Author Mrs. Pregamol Rutchanagul

Degree Doctor of Philosophy in Nursing

Thesis Advisory Committee

Assistant Professor Dr. Warunee Fongkaew Chairperson

Professor Dr. Marjorie A. Muecke Member

Lecturer Dr. Yuwayong Jantarawijit Member

ABSTRACT

While reproductive health is a concern relating to all ages, it is in the earliest part of life course - adolescence and early adulthood - that is of the utmost importance. Promoting sexual and reproductive health (SRH) of early adolescents through sex education is the keystone for building their understanding and capacity to care for their own sexual health and protect themselves from other related problems. This study is a participatory action research, characterized by emancipatory, collaborative and empowering and is aimed at developing a sexual and reproductive health education program for Thai early adolescents. Participants included: 1) 108 teenagers aged between 10-14 years from schools in four different contexts; 30 parents and 25 teachers; 2) 10 fully-trained youth leaders; 3) 111 teenagers aged between 10-14 years from 10 schools participated in the pilot program; and 4) representatives of teenagers, parents, teachers, school administrators, mass communicators, and experts from both government and non-government organizations (50 persons). The process of program development comprise 8 steps: 1) Establishing commitment; 2) Conducting needs assessment using group

reflection process; 3) Analyzing and interpreting data; 4) Organizing reflection sessions; 5) Preparing trainers; 6) Implementing the program through organizing a training camp; 7) Evaluating the program; and 8) Organizing a workshop for critiquing the program and policy advocacy.

The findings of the study demonstrated that the desired SRH program included four core concepts as follows: 1) Human and sexual development-physiological and psychosocial changes; 2) Relationships which includes “friendship” and “love, desire and responsibility”; 3) Sexual health and rights which includes “taking care of sexual health”, “sexual feelings and control”, “generation X”: sexual behavior and values of teenagers in a rapidly changing society, and “sexual and reproductive rights”; and 4) Gender which includes gender role.

After attending the training, the average scores of knowledge and attitudes of participants about sexual and reproductive health before and after attending were statistically different at the level of .001. The participants reflected that most of the informations in the program was never ever taught to children of their age. All the lessons learned in the program were congruent to their needs and also practical for their daily life, and shift their values regarding premarital sex. Important issues and concerns raised from the workshop with key stakeholders were that sex education is greatly needed by early adolescents and must be integrated in the schools’teaching–learning plan. As a result, this program advocates SRH education based on the needs and concerns and involvement of all significant stakeholders, an effective teaching-learning process, a practical way of integrating the program into school, equality between young people and adults in working as partners, as well as a movement towards change at the policy level in Chiang Mai province for sex education.